

VIEDOKĻI

Būvniecības nozarē spēlēties

Viktors AVOTIŅŠ

Būveksperts, būvinženieris un restaurators Sergejs Meierovics intervijā Neatkarīgajai vērtē, vai gada laikā darīts pietiekami, lai Zolitūdes traģēdijai līdzīgu nelaimju cēlonus turpmāk nenāktos meklēt politikā, būvniecības procesa organizācijā un kontrolē.

- Ko jūs tagad, no laika distances, teiksiet - kāpēc tas notika? Vai šī nelaimē bija traģisks ārkārtas iznēmums, vai arī tā bija profesionālu, politisku... trūkumu noteikta likumsakarība un kaut kur kaut kam kaut kad bija noteikti jābrūk šā vai tā?

— Pirms gadiem trim četriem, kā stāv rakstīts mūsu Būvinženieru savienības kongresa materiālos, es atļāvos prasti izteikties, ka tādas projektu ekspertizes, kādās sākts taisit, tik formāli dokumenti novēdis pie līķiem. Bet — vai mums ir vajadzīgi līķi? Man bija gadījums ar Bauskas rātsnamu. Es sanēmu projektu un redzu, ka uz vienas lapinās iedots slēdziens piecas rindās un pēdējā rakstīts, ka projekta lapu noformējums ir atbilstošs Latvijas būvnormatiem, un projekttēaju zvēresti (mēs viņus tā saucam) salikti pareizās vietās. Tas viss. Piecas rindas. Bet, piedodiet, Bauskas rātsnams ir konstruktīvi sarežģīts objekts, tur nāk kārt restaurācija, vēsturiskais materiāls... Kā var to vērtēt pa roku galam? Diemžēl tādu gadījumu mums ir vairāk nekā vajag. Ūn tie nav atsevišķi gadījumi, bet vispārēja situācija, kad tikusi pieļauta pakāpeniska prasību līmena pazeināšanās. Nerunājot par to, ka arī paši projekti varētu būt izstrādāti padziļinātāk. Bet attieksme ir tāda — kāpēc vajag detalizētu projektu? Vai tad celtnieks nezinās, kā taisit? Arī no tā visas sekas. Jo mazāk no cilvēka prasa, jo vairāk viņš izlaižas. Diemžēl cilvēks ir būtne, kas jākontrole.

— Otra lieta. Politiski vai organizatoriski nolikvidēja Valsts būvinspekciju. Valsts būvinspekcija, bez šaubām, nav panacea, kas visu varētu glābt. Bet, jebkurā gadījumā, tas tomēr bija kaut kāds kontroles mehānisms. Šodien, atstājot visu pašvaldību ziņā un Vides un reģionālās attīstības ministrijas pārziņā, iznāk kā, piemēram, Rīgas dome. Rīgas dome ir Valsts Mākslas muzeja rekonstrukcijas pasūtītājs. Un tajā pašā laikā Rīgas domes struktūra — būvvalde ir kontrolejošā iestāde. Ja šī kontrolejošā iestāde vīrs tās esošai struktūrai uzstās, ka tur, lūk, nav tā, kā vajag, tad viņiem labākajā gadījumā pateiks: «Liecies tu mierā!» Slikta kājā. «Mēs atradīsim tavā vietā kādu citu.» Nepieciešama atsevišķa struktūra.

Ja runājam par politisko, kā lai to saka, atbildību, tad savā laikā visu būvniecības nozari pārņema Ekonomikas ministrija. Un tad, kad notika šī drausmīgā nelaimē, tad ministram bija nekavējoties jāatkāpjas. Varbūt bija jāveic vēl kādi organizatoriski pārveidojumi. Turklat — mēs visi zinām, kā ministri tiek virzīti. Protī — politiskās partijas sadala ietekmes sfē-

ras. Attiecīgā jomas ministru izvirza noteikta politiskā partija. Tātad, ja tavas partijas izvirzītais cilvēks ir klūdījies vai nav spējis šo nozari vadīt, partijas birojam vai valdei pilnā sastāvā jāatkāpjas. Jo mēs — partija izvēlējāmies ne to kadru, viņš nespēja tikt galā. Mēs atkāpjamies no partijas vadības. Manā izpratnē tā būtu politiskā atbildība.

Vēl viens aspekts, kāpēc situācija būvniecības nozarē kļūst slīktāka. Esam nonākuši tiktāl, ka pat mācību programmās, kas tieši saistītas ar būvniecības speciāltati, ar būvniecības zinātni, ar būvmehāniku, materiālu pretestību un tamlidzīgām lietām, mācību stundu skaits, kā stāsta kolēgi, ir samazināts par 20, 30, pat par 50 procentiem. Piedodiet, ko mēs tad varam prasīt? Jājautā, vai arī, piemēram, medicīnas studentus piemeklē kas līdzīgs? Viss otrādi. Ir tiktāl, ka jāsāk satraukties par to, ja kāds mani uzrunā: «Tu esi speciālists...» Es tad saku: «Dieva dēļ, nesaki to skaļi. Pazaudešu darbu.» Tās ir tās sāpju lietas.

Un vēl. Es jūtu, ka saistībā ar Zolitūdes epopeju tiek mēģināts vainu adresēt celtniekim. Viņiem tiltu. Okey! Uz priekšu! Turklat — arī tā pakārtota lieta. Galvenais — regulējums valstiskā līmenī šajā ziņā ir katastrofāls.

dzes top daudz lielākas un saņiedz varbūt vēl ne avārijas, bet jau labilu stāvokli. Un tad diezgan uzaisties uz sijas zvībulim, lai ēka sāktu brukt.

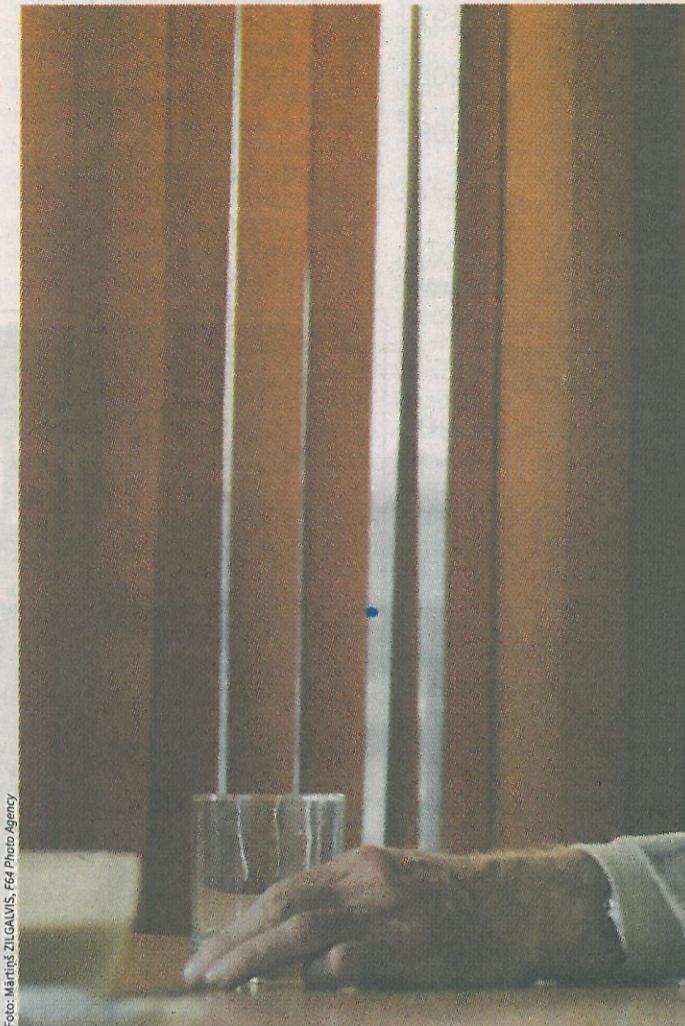
Vēl daudz kur figure pārmērumus: celtnieki atļāvās darboties, kad apakšā strādā veikals. Gribas pajautāt: kāpēc netiek izvēlēti iežīvotāji no piektā stāvā, ja augšā izbūvē bēniņu stāvu? Kur ir garantija, ka kaut kas nenotiks? Notika taču pirms gadiem pieciem sešiem. Pulkveža Brieža ielā māja izbruka cauri no jumta līdz pirmajam stāvam.

Bet lielās līnijas tie ir mēģinājumi meklēt tādus argumentus, kas noslēptu ļoti smagos traģēdijas cēlonus un to izcelsmi. Viss tas, kas noticis, ir rezultāts. Cēloņi? Neviens par cēloņiem nerunā.

— Parunājet jūs.

— Es savu sakāmo esmu izteicis strikti un skaidri. Kamēr pie mums nestrādās speciālisti, nekas labāks nebūs.

Turklāt — citur pasaule celtniecības organizācijas un arī projekti tēti tomēr vairāk vai mazāk spezializējas kaut kādā noteiktā virzienā. Esmu teicis, ka, atjaunojot kaut vai to pašu Rīgas pili vai kādas muzeja ēkas, vai pilsdrupas, diez vai var kerties kāt jaunbūvēm. Tā ir cita opera. Es saprotu, ka šodien mēs visi visu protam, mums ir zemākā cena, labs apgrozījums, pietiekams speciālistu skaits... taisīsim *Maximu*, taisīsim daudzstāvu māju, ja vajadzēs, taisīsim tiltu. *Okey!* Uz priekšu! Turklat — arī tā pakārtota lieta. Galvenais — regulējums valstiskā līmenī šajā ziņā ir katastrofāls.

MANS PRINCIPS. Sergejs Meierovics: «Mans princips ir viens — jo iestādēs būs mazāk cilvēku, jo vairāk izdarīs»

ir noteikti būves parametri, noteikts, kas tajā teritorijā drīkst būt, kas ne. Mums šīs lietas nav. Turklat — reizē ar Būvniecības likumu bija jāpieņem saistošie noteikumi. Tad nebūtu apjukuma būvvaldēs.

Vēlākums plēlauj būvēties saviem spēkiem, bez atlaujām. Tas nav plēlaujams. Ir jābūt dzelzāini saskaņotiem projektiem, ir jābūt licencētam celtniekam, speciālistam. Un katram objektam, vai tas ir 100 vai 5000 kvadrātmētru liels, jābūt arī darbu uzraugiem. Bet tagad var saskaņot projektu un tālāk — «pašu spēkiem». Ko nozīmē «pašu spēkiem»? Pie Baltezera uzbūvēja divstāvu māju, un pēc barīgas pagājušās ziemas, īsi pirms nodošanas ekspluatācijā māja no augšas līdz apakšai pārplīsa. Kad aizbraucu, projektu atradu, bet celtnieku nē. Tas ir «pašu spēkiem». Tā nedrīkst rikoties.

Arhitektūra ir viens no monumentālās mākslas veidiem. Bet nedrīkst aizmirst — ja monumen-tālā māksla, skulptūra vai kādi lieli veidojumi sniedz estētisko baudījumu vai papildina vidi, tad mājās mēs turklāt dzīvojam, mēs pavadām tajās 80–90 procentus savas dzīves. Atļauties tās būvēt pa roku galam nav pieņemami.

— **Vai šī gada laikā ir sakārtota būvniecības uzraudzība?**

— Visai nosacīti. Piemēram, būvuzraugs zemākajā posmā. Viņam jābūt objektā no rita līdz vakaram. Bet tajā pašā laikā, kad būvuzrauga izvēles konkursos runā, cik tas darbs maksā, tad tur ir kapeikas. Lai gan uzraugs uz būves ir bezmaz viens no svarīgākajiem cilvēkiem un arī viens no komandas locekļiem.

Vai arī — viens konkrēts gadijums saistībā ar to, ka Būvniecības likums tagad saka — visiem būvniecības dalībniekiem jābūt apdrošinātiem. Man bija darīšana ar organizāciju, kura Vecrīga, Teātra ielā, izbūvēja māju tā, ka tika sabojātas sešas vai septinas mājas, vesels kvartāls. Bet, kad pārējtie, lai savestu savas mājas kārtībā, sākās prasīt kaut kādas atlīdzības, cēlthieki pateica: «Piedodiet, kāpēc jūs prasāt mums? Mēs esam apdrošināti. Prasiet apdrošinātājam.» Teicu apdrošinātājam: «Jūs mani atsaucāt, lai es izvērtēju, kas ir kas. Bet kāpēc jūs neuzaicinājāt mani tad, kad jūs slēdzāt apdrošināšanas līgumu un nejautājāt, pie kā tas, ko jūs apdrošināt, var novest?» Atkal — tas ir apdrošinātāja interesēs: ja būs vairāk ko apdrošināt, būs vairāk ienākumu. Nu būs pa starpu kādas nelaimes, kaut kas sābruks... Nu samaksāsim... Tas viss ir ierēķināts. Ar apdrošināšanu vien nekas netiks panākts. Tas atkal nozīmē — virzīt nost no visas sistēmas sakārtošanas.

— **Kas ir tas būtiskākais, kas veicams sistēmas sakārtošanai?**

— Vispirms jāapanāk tas, ka, neatkarīgi no pasūtītāja, pasūtītā apjoma, jābūt ir profesionāliem speciālistiem. Gan tiem, kas darbu izpilda, gan tiem, kas darbu uzrauga.

Otra lieta, kas ir ne mazāk svarīga. Ja nevarām uztaisīt būvniecības ministriju, tad jāatgriežas pie tā, kas bija Latvijas laikā, kad būvniecības nozare bija pie Satiksmes ministrijas. Dzelzceļa ministrijas, kā viņu toreiz sauca. Jo Satiksmes ministrijas ziņā jau ir ceļi,

Kamēr nestrādās speciālisti, nekas labāks nebūs

jeiktu mainīt. Jā, ir reizes, kad pie redzē brīdina — te nebūs istī pareizi. Tad es uz to vēršu projekttēaja uzmanību. Ja vajag, pieaicinām ekspertus, kas strīdu izrisina.

— **Taču *Maxima* projekta vadītājs un autoruzraugs Andris Kalinka žurnālam *Ir teica:* «Ja man būtu vēlreiz jāprojektē šī māja, nezinu, ko es varētu darīt citādi.»**

— Nerunāsim par arhitektu, kurš deva ideju. Bet tam, ka projekttējot viss izdarīts perfekti, es nevaru piekrist. Ja konstruktors ir paņēmis slodzes pusotru divas reizes par mazu, tad man, piedodiet, jāsaka: te atkal ir darīts sašanā ar lētāko variantu. Nu kāpēc tik dārgi? Kam mums tik lielas konstrukcijas? Tas taču maksā naudu! Mums taču te tik tāda pagaidu ēciņu...

Un ir vēl viena lieta, par kuru maz runā. Proti, blakus *Maxima* mājinai vai būdīnai uzrāva to divpadzītā stāvu ēku. Elementāri — šīs ēkas svars rada spiedienu otrā ēkā. Spiež to uz sāniem. Un, pat ja pālis sakustējās par kādu centimetru, par pusotru, tad augšā slo-

otrs — ir zudusi kauna sajūta. Pat ja tevi bez pamata apvaino, pieņemsim, balsu pirkšanā, tad vismaz apliecinī, ka tev ir kaut kāda morāla stāja. Piecelies un saki: «Piedodiet, es aizēju.»

— **Kas mainījies gada laikā? Vai atbilstīgie institūti ir kaut cik mobilizējušies, riski samazināti, kontrole nodrošināta...?**

— Nekas nav izdarīts.

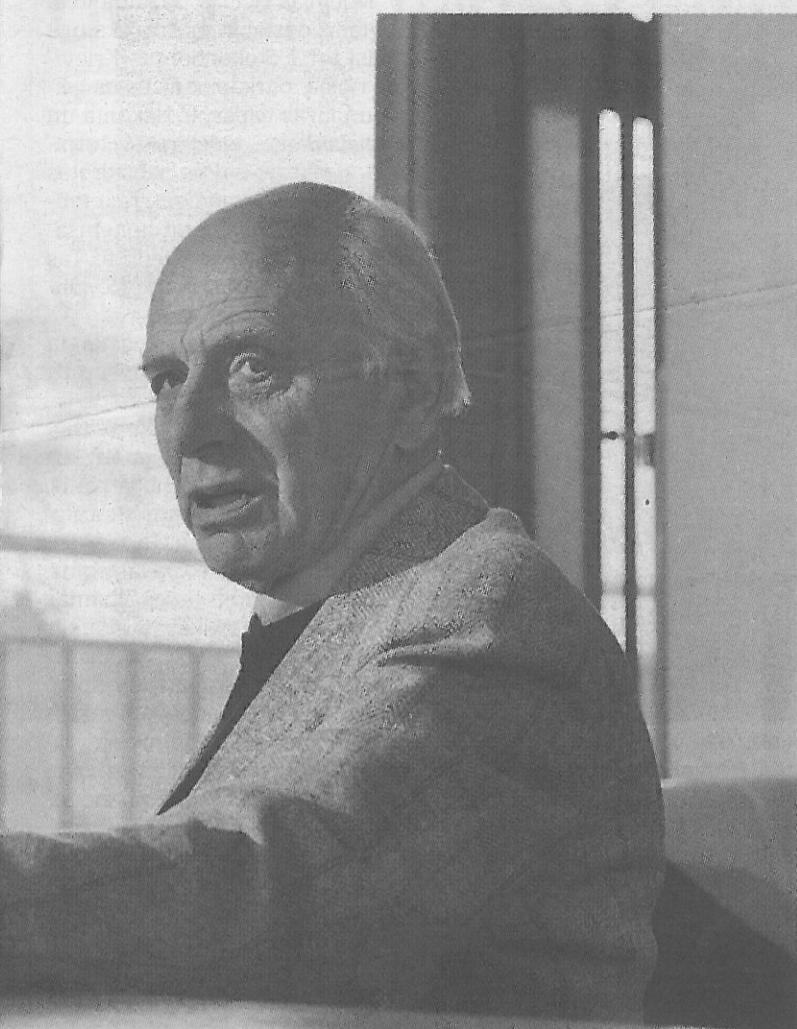
— **Kas bija jāizdarīta?**

— Piemēram, šī traģēdija pastēdzīnāja formālu Būvniecības likuma pieņēšanu. Atri pieņēma likumu, kuru taisīja desmit gadus. Bet pieņēma to ar vienu argumentu — pieņemsim, lai varētu sākt to labot.

— **Tādā Būvniecības likuma kvalitāte nav uzlabota?**

— Tas ir slīktāks par iepriekšējo. Piemēram, mums tagad izdos būvuzlauju reizē ar projekttēšanu. Bet, ja mums saka — Zviedrijā vai kur tas tā tiek darīts, tad te ir par visam cita lieta. Zviedrijā vai kādā citā valstī ir ļoti ļoti detalizēti izstrādāts detālplānojums, un arhitekts, projekttēajs jau ir ierobežots tā ietvaros. Konkrētai vietai

nedrīkst

dzelzceļi, pārvadi, tilti... Nozares pārraudžību vajadzētu nodot Satiksmes ministrijai. Tur jāstrādā speciālistiem. Savukārt Valsts būvinspekcijai jābūt neatkarīgai institūcijai, kas kontrolē un uzraudzīga šīs lietas un kuru nevar ietekmēt no malas. Atstāt to pašvaldību zinā - pilnīgi izslēgts.

Es teikšu vēl un vēlreiz - būvniecības nozare ir paaugstinātas bīstamības nozare, un šeit spēlēties nedrīkst. Tāpēc te jābūt pastiprinātai uzraudzībai un pastiprinātām prasībām. Te jāstrādā speciālistiem. Sākot no paša zemākā līmeņa. Taču pie mums parādījās pat pielāvums, ka profesiskolas varētu likvidēt. Tās nav vajadzīgas. Jo - kas tur sevišķs, naglu katrs varam iedzīt... Tā nevar. Vēlreiz saku - tas, ko mēs darām, ir cilvēka ilgtspējīgai dzīvošanai.

- Ko jūs domājat par izmeklēšanas komisijas darbu?

- Pat ģenerālprokurors teica, ka mums ir zems izmeklētāju līmenis. Viena lieta - strādā jauni cilvēki, un viņiem nav pieredzes. Taču pieredzi var iegūt tikai tad, ja strādā blakus pieredzes bagātiem cilvēkiem. Nekādos saprāta rāmjos neietilpa un no morāla viedokļa absurdus bija ar sagrušanas metodi veiktais eksperiments *Maxima* drupās. Ja vajag, tad to dara atsevišķa laukumā, laboratorijas apstākļos, nevis ieživotā acu priekšā. Man tas nav pieņemams.

- Pērn mēs runājām par mācībām, kas jāielāgo visos varas un profesionālās atbildības līmenos. Kas no tā īpaši uzsverams pēc gada?

- Pirmkārt, tu nekāda gadījuma nedrīksti iet pasūtītāja jeb finansētāja pavādā. Tā ir jāpaliek nevarēšu. ■

ar savu sapratni, ar savu es. Jo pie tevis vērsās kā pie speciālista, nevis kā pie kaut kāda pakalpiņa - atnes man to, noliec to; izdari to... Tā tas nav. Tas ir ārkārtīgi svarīgi.

Otrkārt, kā teicu, kontroles trūkums. Tas ir ārkārtīgi būtiski.

Un ir vēl viena lieta. Ja aizeju, teiksim, uz Rīgas domi vai būvvaldi, tad redzu, ka milzīgais aparāts, kas tur sēž, strādā tukšgaitā. Pie mēram. Pie manis vērsās ar lūgumu izvērtēt vienas priedes ietekmi uz ēku. Lai ēku varētu labāk ietapināt telpā, koku vajadzētu nocirst. Epopeja ilga turpat gadu. Balstoties uz manu slēdzienu, rādās pēdējais papīrs, kas tika pārsūtīts uz Rīgas domi Ušakovam. No Ušakova pasūtītājs vai īpašnieks saņēma atbildi uz deviņām lapām. Par vienu koku.

Mans princips ir viens - jo tādās iestādēs būs mazāk cilvēku, jo vairāk izdarīs. Bet arī pašvaldībās redzam, ka birokrātija ir milzīga un bieži vien tā, noņemdamās ar mazsvarīgiem sīkumiem, rada tikai darbības iespādu. To tiesības lietas nevar atrisināt gadu desmitiem. Piemēram, *stūra mājas* atjaunošana vai remonts. Apmeklētāji bija tie «vainīgie», kāpēc *stūra māja* ziemā tomēr strādās. Citādi neviens nebūtu tai licis klāt roku, tā būtu pamesta, lai iet postā... Valsts ieņēmumu dienesta jauno ēku nav pat ko pieminēt. Kas - mums Latvijā zemes trūkst! Celt valsts ēku uz privātās zemes, izgāzt tādu naudu, kad trūkst naudas, lai dzīvotu - tas ir noziegums. Tā nevar.

- Rezumējam. Vai, novērtējot visu darbību kopumā, gada laikā ir panākts, lai līdzīgu nelaimīju iespējamība kļūtu mazāka?

- Baidos, ka pozitīvi atbildēt nevarēšu. ■

TRĪS DOMU GRAUDI

Elīta VEIDEMANE

● Eksprezidentei nav grūti pārējiem pārmest neiroismu un bērnišķīgumu, ja pati dzīvo luksusapstākļos par nodokļu maksātāju naudu. Tas ir - par mūsu naudu.

● Čehijā tautas vēlēto prezidentu Zemanu tikko apmētāja ar olām. Latvijā protesta balsojumā tauta ievēlētu atraktīvu džeku un pēc tam viņu apmētātu ar sunubūdas dēļiem.

● Izglītības ministre Seile demisiju sola jau pavisam drīz, ja netiks paaugstinātas pedagoģu algas. Tā ir valdība uz četriem gadiem?

Skaidrot nepārprotamo

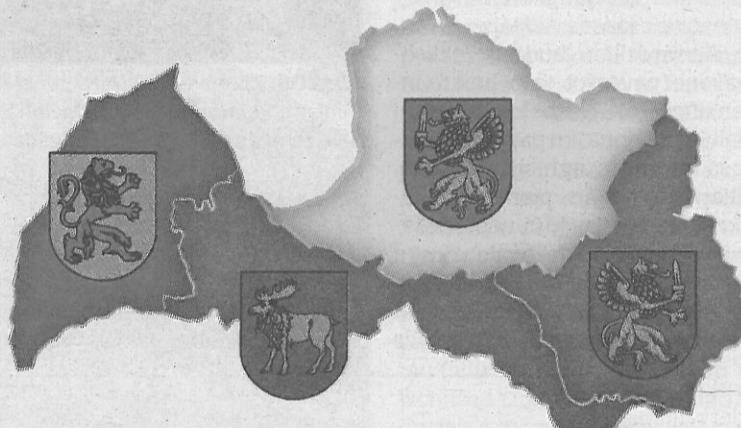
Māris KRAUTMANIS

Valsts prezidents

Andris Bērziņš uzrunu pie Brīvības pieminekļa sākā ar Satversmes

3. panta citējumu:

«Latvijas valsts teritoriju starptautiskos līgumos noteiktās robežās sastāda Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale.»

«Viennozīmigi, skaidri un nepārprotami. Mūsu uzdevums un sūtība ir rikoties un dzīvot tā, lai šis pants nekad netiek mainīts, lai Latvija būtu vienota, nedalama un pašapzinīga valsts nelokāmā gribā būt neatkarīgai un stiprai savā dažādībā,» turpināja prezidents.

Kas gan Andri Bērziņu varēja mudināt sākt savu svinīgo uzrunu tieši ar šiem vārdiem? Vai lai tikai izklausītos patētiski, kā tas augstos svētkos piedien? Nē, Andra Bērziņa runām un izteikumiem var pārmest visu ko, tikai ne tukšumu. Ja viņš ver muti valjā, tad tam ir kāda jēga. Diemžēl ir apstākļi, kas liecina, ka valsts pamatlīkuma it kā pašsaprotamās domas ne katram ir skaidras un tāpēc der tās atkārtot vēl un vēl.

Prezidentu, tāpat kā ikvienu Latvijas patriotu, satrauc ģeopolitiskā situācija un iespējamie notikumi tālākās attīstības scenāriji. Krievijas agresīvā politika kļūst aizvien bezkaunīgāka - tā viegli atņēma Ukrainai Krimu un atbalsta separātistus Ukrainas dienvidaustromos. Šādi gājieni nebūtu tik viegli iespējami, ja Ukrainas valsts vara būtu stipra. Taču Ukrainā bija sākušas politiskas jukas, kurās Vladimirs Putins režīms veikli izmantoja.

Ukrainas piemērs rāda, ka agresija ne vienmēr nozīmē kļauju armijas iebrukumu - Ukrainā ieradās «zaļie cilvēciņi», bet ejasini, kādas vēl ietekmēšanas, sagrābšanas metodes ir izdomājis kaimiņvalsts militārais un specdienvēstū sātaniski radošais gars? Zināma lieta, ka Krievijas

ieciņita metode ir veidot kādus anklāvus, «neatkarīgas republikas», atšķeltas teritorijas no valstīm, pamatojot savas tieksmes ar nepieciešamību aizstāvēt tautiešus vai Krievijas draugus. Tā jau ir radušas tādas «valstis», kā Piednestra, Abhāzija, Dienvidosetija. Raugoties uz Latvijas karti, viņi jau ar cirkulēiem nomēra, kur kālēt augšā kādu Krāslavas Tautas republiku, Latgales Tautas republiku vai varbūt Ķengaraga - Ziepniekkalna brīvpilsētu. No šodienas viedokļa var šķist, ka nekas tāds nevar notikt, taču gruzīniem, ukraiņiem un moldāvjiem arī kādreiz pat murgainākajos sapņos nevarēja ienākt prātā, ka viņu zemē var notikt kas tāds, kā notika.

Latvija, tāpat, kā gandrīz jebkura valsts pasaule, nav viendaibīga - ir atšķirības gan starp latviešiem, gan citu tautību cilvēkiem, tāpat atšķiras kurzemnieki no latgaliešiem un rīdziniekiem. Pēc «skaldi un valdi» principa un liekot lietā provokācijas, var sašķelt jebko - pat visdraudzīgākās un mierā dzīvojošas sabiedrības. Latviešiem kā acuraugs jāsargā pašreizējais etniskais miers, reliģiju savstarpejā tolerance, separātisku vēlmju neeksistēšana.

Taču tur, kur pastāv atšķirības un dažādas intereses, vienmēr pastāv risks, ka kādā nākamajā vēstures pagriezenā šīs atšķirības var pāraugt pretrunās, kas tiek risinātas brutāli. Ja ko tik dumju kādreiz pieļaus Latvijas vara, Krievija tūdāl būs klāt ar savu «palīdzību».

Satversmes pirmo četru pantu izpratne nesen kļuva aktuāla arī iekšpolitiski, turklāt pagā-

lam kaunpilnā veidolā - vecās Saeimas priekšsēdētāja Solvita Aboltiņa, jaunās Saeimas deputātu svinīgos solījumus noklaušoties, neatzina par gana labu esam Jura Viļuma svinīgo solījumu, kuru viņš teica latgaliešu, nevis «tīrā» latviešu valodā. Pēc tam gan misēklis tika labots un Viļumam deputāta mandāts apstiprināts.

Šis atgadījums jau ir aizmiršanās, prasmīgi nepamanīts, taču tas ir skandāls. Ja pat valsts visaugstākajām amatpersonām ausis griež latgaliešu valodu, tad tur kaut kas nav kārtībā ar Satversmes pantu izpratni - Latgale viņiem tāda kā zemāka, vērā neņemama nomale, bet latgaliešu valoda - lauku valoda vai svešvaloda. Paši tad viņi jūtas cēlāki un pārāki. Acīmredzot no šādas smalko Rīgas kungu attieksmes rodas tas, ka Latgale ir ekonomiski depresīvs reģions. Filologi varbūt var vēl pastrīdēties, vai latgaliešu valoda ir dialektis vai valoda, taču Satversmes gaismā vislabāko skaidrojumu ir sniedzis jurists Egils Levits: «4. pantā lietotajā jēdzienā «latviešu valoda» ietilpst arī latgaliešu valoda kā latviešu valodas paveids.»

Cerams, ka jaunā Saeima un valdība neies il. Saeimas laika kļūdainās takas ar augstprātīgu attieksmi pret reģioniem un pašvaldībām kopumā. Vāldība nav pašvaldību priekšnieks, bet sadarbības partneris. Ja valdība un parlaments ignorēs pašvaldību vajadzības, tad nomalēs veidošies aizvainojums un piemērota vide, kurā var savairoties visnešķistāko sērgu mikrobi, pat «zāļos cilvēciņus» ieskaitot. ■

VIEDOKLĀ